

Belangrijkste knelpunten bij de uitvoering van de lokale warmtetransitie

Oktober 2024

De belangrijkste gesignaleerde knelpunten komen uit de NPLW monitoringsrapporten; Lokale Warmtetransitie in Beeld, de Monitor Proeftuinen en de inzichten uit de 15 regionale bestuurlijke gesprekken (Doe-ateliers). Vanuit haar signalerings- en agenderingsrol bespreekt en agendeert NPLW deze signalen bij haar opdrachtgevers en andere partners in de lokale warmtetransitie. Hiermee ondersteunt NPLW gemeenten om hun regierol voor de lokale warmtetransitie beter te kunnen vervullen.

1. Regierol gemeenten

Vanwege het lokale karakter van de warmtetransitie hebben gemeenten in het Klimaatakkoord (2019) de regierol op zich genomen. Zij kennen de lokale context en staan in contact met hun bewoners. Hieronder de gesignaleerde knelpunten op dit thema en de acties* die hierop (gaan) lopen.

1. Wettelijke kaders

De Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw) en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) geeft gemeenten de wettelijke bevoegdheden voor het invullen van de regierol. Beide wetten zijn nog niet in werking getreden.

Acties:

De Wcw en Wgiw zijn in behandeling bij respectievelijk de Tweede- en Eerste Kamer (status okt.'24)

2. Nationaal verhaal: Aardgasvrij het nieuwe normaal

Een nationaal verhaal over nut, noodzaak en urgentie van de warmtetransitie en de rol van warmtenetten daarbij, dat het Rijk en kabinet proactief uitdraagt naar de inwoners van Nederland.

3. Bovenlokale vraagstukken

Sommige opgaven hebben een regionaal of landelijk karakter. Wie pakt hier de regie en wat betekent dit voor de regierol van gemeenten.

Dit speelt bij:

- de toedeling van bovenlokale warmtebronnen;
- gebruik van fysieke ruimte van eigen én andere gemeenten;
- benodigde netcapaciteit.

Dit vraagt om integraal programmeren om te komen tot een samenhangend energiesysteem.

Acties:

- Warmteprogramma
- Wijkuitvoeringsplan
- Regionale ondersteuningsstructuur
- Warmtesysteem inclusief warmtenet in provincie Zuid-Holland NMiek status

Eind 2024: Ontwikkelperspectief Duurzame Warmtebronnen; geeft overzicht van alle mogelijke duurzame warmtebronnen in Nederland met voor-, nadelen, aandachtspunten en beleidsaanbevelingen.

- Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaatprojecten (pMIEK) vaststellen

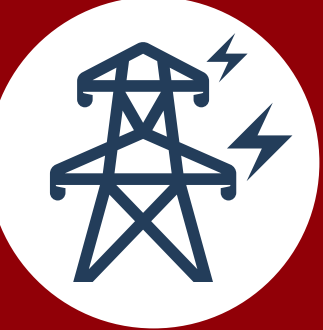

4. (Semi) Publieke warmtebedrijven

Met de nieuwe Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw) krijgt de gemeente de bevoegdheid om een warmtebedrijf, per warmtekavel aan te wijzen. Dit moet een warmtebedrijf met een (semi) publiek meerderheidsbelang zijn. De variatie aan mogelijkheden leidt bij gemeenten tot onduidelijkheid over welk model wenselijk is en hoe dit het beste kan worden georganiseerd.

Acties:

- Kennis en ondersteuning door handreiking en bijeenkomsten
- Ingroeiperiode in Wcw
- Nationale deelneming in (publieke) warmtebedrijven
- Warmtesysteem inclusief warmtenet in provincie Zuid-Holland NMiek status

5. Netcongestie & samenwerking Netbeheerders

Gemeenten hebben onvoldoende inzicht in welke wijken netcongestie de warmteoplossing met de grootste voorkeur belemmert. Ze ervaren een beperkte mate van invloed op de planning van de regionale netbeheerder. Dit leidt bij gemeenten tot terughoudendheid bij het maken en uitvoeren van uitvoeringsplannen

Acties:

Informatiebijeenkomsten

- Actieagenda netcongestie laagspanningsnetten
- (toekomstige) netbelasting en efficiëntere net belasting inzichtelijk maken
- Buurtaanpak; versneld verzwaren van het laagspanningsnet in samenwerking met gemeenten, netbeheerder en aannemer
- Handreiking met de netimpact van warmteoplossingen met vuistregels voor de gemeentelijke planvorming

6. Bewonersinitiatieven

Bewoner initiatieven spelen een belangrijke rol bij de lokale warmte transitie. In de Wcw hebben warmtecoöperaties of energiegemeenschappen een formele positie. Gemeenten zijn zoekende naar vormen van samenwerking en hoe hier qua capaciteit en kennis invulling aan te geven.

Acties:

- Handreikingen en webinars
- Pilot Ontwikkelfonds warmte voor energiecoöperaties
- Participatiecoalitie

7. Kennis en capaciteit

Gemeenten ervaren in de huidige arbeidsmarkt problemen met het vinden en vasthouden van extra capaciteit (samenwerking ruimtelijke ordening, sociaal domein en bovenlokaal) en expertise (data, AVG).

Acties:

- Regionale flexpools en energiedienstencentra onderzoek
- CDOKE middelen structureel inzetbaar
- Basisopleiding ambtenaren
- Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) middelen

2. Financiering

Voor bewoners en ondernemers kunnen duurzame warmteoplossingen ondanks de financiële ondersteuning, onvoldoende concurreren met aardgas. Gemeenten kunnen hierdoor (nog) geen aantrekkelijk aanbod doen. Hieronder de gesignaleerde knelpunten op dit thema en die acties* die hierop (gaan) lopen.

1. Betaalbaarheid voor bewoners

Afspraak dat bewoners niet meer dan anders betalen is nu niet haalbaar. Hierdoor is het alternatief voor aardgas nog steeds substantieel duurder. Ook ontbreekt een landelijk begrippenkader voor gemeenten over betaalbaarheid.

Acties:

Onderzoek om te komen tot begrippenkader (in te zetten bij aanwijzbevoegdheid Wgiw)

Investeringsubsidie duurzame energie (ISDE) isolatie en warmtepompen verhoogd naar 30%

Extra NIP middelen

- Mogelijkheid om NIP en ISDE middelen voor hh met lagere inkomens te combineren
- Gemeenten kunnen ISDE middelen voor bewoners aanvragen en zo voorschieten

Energiebespaarhypotheek

- Warmtenet Investeringsubsidie verruimd

Onderzoek uitbreiding ISDE voor inpassende aanpassingen

Onderzoek naar bundeling subsidies

2. Financieringsstructuur

De hoeveelheid aan verschillende geldstromen voor gemeenten én voor bewoners, is te complex en werkt hierdoor belemmerend. Daarnaast hebben gemeenten behoefte aan langjarige financiering, zodat er dekking is voor de ontwikkelen warmte- en wijkuitvoeringsprogramma's.

Acties:

Voornemen kabinet geen nieuwe SPUKs voor gemeenten maar financiering via het gemeentefonds

In 2025 subsidies voor aansluitkosten en inpassende ingrepen per doelgroep gestroomlijnd

Pilots in Twente en Groningen met een loket voor het aanvragen van middelen uit het Warmtefonds/ISDE

3. Financiering aanleg warmtenetten

Voorinvestering voor warmtenetten is onzeker door volloopprijs, stijgende materiaal en personeelskosten en onzekerheid Wcw (tariefstructuur en restwaarde private warmtebedrijven).

Acties:

- Onderzoek naar nationale deelneming door EBN (met kennis en geld)
- Ontwikkelfonds voor energie coöperaties

Voornemen nieuw kabinet herijking financieel instrumentarium

3. Overig

Hieronder de gesignaleerde knelpunten op dit thema en die acties* die hierop (gaan) lopen.

1. Vereniging van Eigenaren

Door ingewikkelde besluitvorming en de huidige regelgeving ervaren gemeenten de ondersteuning voor VvE's als zeer complex.

Acties:

- VvE versnellingsagenda
- Aanpassing BW besluitvorming gemakkelijker te maken
- Oprichting VvE loket
- VvE locaties inzichtelijk maken

2. Regelgeving rondom soortenbescherming

Door onduidelijkheid over wat kan en mag liggen isolatie-aanpakken geheel stil of lopen vertraging op. Gemeenten hebben niet altijd de capaciteit en kennis om goede uitvragen te doen voor pre-soortenmanagementplannen (SMP). Door een tekort aan ecologen leeft het idee dat hierdoor aanbestedingen stuklopen.

Acties:

- Mei 2024 hebben de ministeries van VRO en LVVN en het IPO, de provincies en de VNG afspraken gemaakt over de landelijke aanpak Natuurvriendelijk Isoleren (NVI)

- Actieplan via taskforce natuur vriendelijk isoleren

Inloopsprekuren en informatiebijeenkomsten voor gemeenten

3. Groen gas

In sommige landelijke gebieden is er de mogelijkheid om groen gas te ontwikkelen en zijn er geen of beperkt warmtebronnen beschikbaar. Gemeenten zoeken naar duidelijkheid over mogelijkheden voor gebruik (lokaal opgewerkt) groen gas.

Acties:

Dialog met gemeenten en ministeries over toepassing groen gas in gebouwde omgeving

- Onderzoek naar toekomstige beschikbaarheid groen gas en inzetbaarheid

* Het overzicht met acties is niet volledig en bevat vooral de meer specifieke acties met concrete resultaten.